

Molnár Cecília Sarolta

A találkozás kultúrája. Beszámoló a XII. Miskolci Taní-tani Konferenciáról

Bevezetés

Idén tizenkettedik alkalommal rendezte meg a Miskolci Egyetem Tanárképző Intézete a Taní-tani konferenciát. Az eseményen szokás szerint az északkelet-magyarországi régió és az ország jelentősebb pedagógiai műhelyeinek képviselői: tudósok, intézményvezetők, tanodások, gyakorló pedagógusok és tanár szakos hallgatók cseréltek eszmét oktatási-nevelési tapasztalataikról. A Taní-tani konferencia idén is a valós problémákhoz való odafordulásról, az ösztinteségről, a partnerségről, az együttgondolkodásról és a párbeszédéről szólt. Az oktatás mai helyzetében a szervezők által képviselt attitűd, illetve a tapasztalatcsere biztosítása igen fontos szerepet tölt be.

Az eseménynek minden évben van egy tágabb témája, problémafelvetése. Idén „A találkozás kultúrája” volt az alcím, amely egyúttal a konferencia mottója, szlogenje is lett. Ugyanis ehhez a kifejezéshez minden résztvevő tudott valahogyan kapcsolódni; ahogyan a szervezők elmondták a konferencia megnyitásakor: az elmúlt tizenegy évben még nem sikerült egyszer sem olyan címet, témát kitalálniuk, amelyhez minden előadás ilyen lényegi, szerves módon tudott volna hozzászólni. Ez is mutatja, hogy az oktatás, a nevelés mint *találkozás* sokakat megihletett, megmozgatott.

1. kép

A konferencia logója (Fotó: Katlowits-Juhász Tamás)

A „találkozás kultúrája” kifejezés eredetileg Ferenc pápától származik; ő pedagógiai és más kontextusokban is rendszeresen hangsúlyozza a találkozások fontosságát, az embernek a másik emberrel való találkozását mint általános (keresztény) célt. A konferenciacím közvetlenebb előzménye pedig Knausz Imrénének, a Miskolci Tanárképző Intézet főigazgatójának azonos című előadása, illetve ennek írott változata (Knausz 2018), amely a pápa gondolataiból kiindulva aktualizálja a találkozás problémáját a mai magyarországi pedagógiai helyzetek valóságára. A nevelésnek, oktatásnak mint találkozásnak az elképzelése valóban a konferencia kiindulópontjává vált.

Találkozni és érintetté válni

A konferenciát a Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Karának dékánja, Illésné Kovács Mária nyitotta meg. Ezt követően a délelőtti programban két plenáris előadás szerepelt, majd ezt követték az első szekció-előadások.

Elsőként Bakó Boglárka kulturális antropológus, az ELTE Társadalomtudományi Karának adjunktusa *Kereszteződéses – találkozások kultúrája a hátrányos helyzetű gyerekek oktatásában* címmel tartott előadást a Csobánkai Tanoda (CSODA) elmúlt közel egy évtizedéről. Az előadó először kutatóként, majd a tanoda koordinátoraként maga is részese volt annak a folyamatnak, amelynek során a csobánkai szegregátumban élő roma családok gyermekei egyre nehezebb helyzetbe kerültek a helyi iskolában, majd annak bezárásakor a környékbeli iskolákba kényszerültek. A helyzet mind társadalmilag, mind anyagilag egyre lehetetlenebbé vált az alacsony iskolázottságú, társadalmi státusú, mélyszegénységben élő, önérvényesítésre nem képes családok számára. A helyi önkormányzat családsegítő szolgálatával összefogva a CSODA munkatársai és önkéntesei olyan komplex pedagógiai programot dolgoztak ki, amelynek az elsődleges célja, hogy ezek a nehéz sorsú családok személyre szabott, az igényeiknek megfelelő támogatást kapjanak, és hogy az itt élő gyermekeknek megteremtse az azt a lehetőséget, hogy visszaintegrálódjanak a közoktatásba. Az előadó személyes tapasztalatait osztotta meg mind a nehézségekről, mind pedig a sikerekről. Az előadásban kibontakozó történet jó példája volt annak, hogy mire képes a találkozás egy már-már lehetetlennek, reménytelennek tűnő, feszültségekkel teli társadalmi helyzetben.

2. kép

Bakó Boglárka előadása (Fotó: Karlowits-Juhász Tamás)

A második plenáris előadást Karlowits-Juhász Orchidea, a Miskolci Tanárképző Intézet adjunktusa tartotta *ÉrintETTEK. Gondolatok a találkozás kultúrájához* címmel. Az előadó abból indult ki, hogy mindannyian hajlamosak vagyunk elfordulni, elmenekülni a nehéz helyzetektől, mivel a tragédiák, a feszültségek, a konfliktusok fenyegetik a saját kényelmünket, jóllétünket, boldogságunkat. Humorosnak ható (de egyszerre komoly) megfogalmazása ennek az emberi attitűdnek az *MVP*, azaz a *Másvalaki Problémája*, amelyet az előadó Douglas Adams *Galaxis útikalauz stopposoknak* című regényfolyamából idézett. Az előadásban ezután nehezen elfogadható, nehezen megközelíthető egyéni, társas, társadalmi, környezeti problémákkal szembesülhetett a közönség (az éhezéstől egészen a globális felmelegedésig), amelyekben mind közös az, hogy egyrészt a mi közös emberi világunk részei, másrészt a mai magyar iskola úgy kezeli őket, mintha ezek mind másvalaki problémái lennének. Az előadás második felében az előadó olyan módszereket és tevékenységeket mutatott be, amelyeken keresztül a tanár szakos hallgatók érzékenyíthetők ezek iránt az „MVP-k” iránt (Karlowits-Juhász 2019).

3. kép

Karlowits-Juhász Orchidea előadása (Fotó: Karlowits-Juhász Tamás)

A délelőtti további részében egymással párhuzamosan hat szekcióban folytatódott a közös gondolkodás: az egészségnevelés, a változatos pedagógiai módszerek, a felsőoktatás, a periférikus helyzet, a szövegértés és általánosságban a nevelési helyzetek csomópontjai körül. Az *Anyanyelv-pedagógia* olvasói számára talán a leginkább érdekes ezek közül *A szöveg élménye* című szekció, amelyben a magyartanítás, illetve tágabban a szövegértés és a szövegalkotás fejlesztése került a középpontba.

Alexovics Ingrid arról beszélt, hogy egy angol szakos tanár számára milyen kihívást jelent az, hogy a diákok egy része funkcionális analfabéta, más részüknek pedig igen gyenge a szövegértési képessége. Amellett érvelt, hogy a diákokhoz közelebb álló szövegalkotási feladatokon keresztül lehet felkelteni az olvasás iránti kedvet (Alexovics 2018). Kálózné Gerendai Márta vezetésével a szekció résztvevői olyan drámapedagógiai módszereket próbálhattak ki, amelyek irodalmi művekkel való találkozásokban segítik a tanulók megismerését. M. Pelesz Nelli a katolikus neveléstani kézikönyvek világába vezette be a hallgatóságot, és azt mutatta be, hogy ezek a munkák milyen ma is aktuális, örök kérdésekkel foglalkoznak. Manxhuka Afrodita saját kutatásáról számolt be, amelyben magyartanárok és magyartanár szakos hallgatók viszonyát térképezte fel a jelenlegi és egy jövőbeli (kívánatos) kötelezőolvasmány-listával kapcsolatosan. Végül Szolnoki Tibor az OFI által kiadott *Irodalom 11–12.* tankönyvekhez készített tanári kézikönyveiről ejtett szót. A szekció-előadásokat vita követte, amelyben jól kirajzolódott, hogy a résztvevők számára közös pont a magyar tantárgy tartalmi és módszertani megújításának az igénye, abban azonban már eltérőek a vélemények, hogy milyen módokon, milyen tartalommal kellene/lehetne ezt a megújulást megvalósítani.

4. kép

Szekció-előadás (Fotó: Katlowits-Juhász Tamás)

Műhelyek és találkozások

Az ebédszünet utáni időszámban három úgynevezett Taní-tani műhely következett – egymással párhuzamosan. Az Egri Tímea, Gráf Rózsa és Takács István által moderált műhely *A másság szépségei* címet kapta, és ebből a problémafelvetésből indult ki: „A természetben és a társadalomban lényegében az egység a normalitás – mégis miért kapjuk fel a fejünket a másságot megélve?”

Az Ádám Anetta és Knausz Imre által moderált *Tanítsunk Magyarországot!* elnevezésű műhely egy most induló mozgalomról szólt, amelynek keretében egyetemi hallgatók fognak hátrányos helyzetű falusi tanulókat mentorálni. A Miskolci Egyetem Tanárképző Intézete vágott bele ebbe a programba, és a műhelyre elsősorban az abban részt vevő iskolák képviselőit várták.

A harmadik műhelyt Lencse Máté vezette, aki a társasjáték-pedagógia alapvető kérdéseit hozta közelebb a résztvevőkhöz különböző (eredetileg nem pedagógiai céllal készült) játékok kipróbálásán és megbeszélésén keresztül. Hagyjuk-e nyerni a gyereket? Ha igen, miért? Ha nem, miért nem? Miért érdekesebb inkább előnyt adni a tapasztalatlanabb játékosnak, mint hagyni őt nyerni? Miért jó a kompetíció? Milyen készségeket fejlesztenek az egyszerű, nem fejlesztő célú játékok? Miért érdemes játszani? Ezeket a kérdéseket igyekeztek megválaszolni a résztvevők, és közben sok lehetőségük volt játszani is (Jesztl–Lencse 2018).

5. kép

Társasjáték-pedagógia műhely (Fotó: Katlowits-Juhász Tamás)

A Taní-tani műhelyek utáni rövid szünetet a szekció-előadások második része követte a következő hét cím köré csoportosítva: *Elméletek találkozása, Értékek és választások, Nevelés és kritika, Kiút a szegregációból, Digitális valóságok, Pedagógushivatás és Nyelvek, nyelvtanulás*. Knausz Imre a KIP (Komplex Instrukciós Program) nyílt végű kérdéseivel foglalkozott előadásában: azt a problémát járta körül, hogy miért lenne fontos alkalmazni a pedagógiában a nyílt végű kérdéseket, és miért megy ez olyan nehezen a mai pedagógiai gyakorlatban (Knausz 2019). Molnár Cecília Sarolta előadásában kifejtette, hogy a diákokkal, a tanulókkal való személyes találkozáshoz elengedhetetlen az, hogy a tanár (is) csendben tudjon maradni, hogy meg tudja hallgatni (korrigálási szándék, bizalmatlanság nélkül) mindazt, ami a diákok fejében van (Molnár 2019). Trencsényi László pedig arról beszélt, hogyan maradt el Magyarországon a pedagógiai kultúraváltás – dacára a pedagógusok rendszerváltás utáni lelkesedésének (Trencsényi 2019).

A találkozások konferenciája

A Miskolci Taní-tani konferencia minden évben találkozás: aki évek óta jár oda, tapasztalja, hogy sok az ismerős, visszatérő arc. Sokan vannak, akik évről évre elmennek Miskolcra, hogy megosszák másokkal, amit tudnak, és hogy meghallgassák mások tapasztalatait. Akkor is fontos ez, ha a napi pedagógiai gyakorlat problémáin, nehézségein egy ilyen konferencia vajmi keveset tud változtatni.

6. kép

A szervezőcsapat egy része (Fotó: Katlowits-Juhász Tamás)

Idén különösen megmozgatott mindenkit a konferencia címe, „a találkozás kultúrája” kifejezés. A pedagógiai helyzet ugyanis találkozás: tanár és diák, emberek és a valóság, emberek és tudás, gondolkodásmód és gondolkodásmód találkozási pontja egy közös térben és időben. A konferencia középpontjában ennek a pedagógiai értelemben vett találkozásnak a személyes, egyedi jellege kapta a legnagyobb hangsúlyt.

Irodalom

- Alexovics Ingrid 2018. Tabula rasa. *Taní-tani Online*. 2018. december 30. http://www.tani-tani.info/tabula_rasa (2019. március 4.)
- Jesztli József – Lencse Máté 2018. *Társasjáték-pedagógia*. Taní-tani Könyvek. Demokratikus Ifjúságért Alapítvány. Budapest. <http://www.tani-tani.info/konyvek/1#tarsasjatek> (2019. március 4.)
- Karlowits-Juhász Orchidea 2019. ÉrinTETTEK. Gondolatok a találkozás kultúrájához. *Taní-tani Online*. 2019. február 14. <http://www.tani-tani.info/erintettek> (2019. március 4.)
- Knausz Imre 2018. A találkozás kultúrája. *Taní-tani Online*. 2018. június 23. http://www.tani-tani.info/a_talalkozas_kulturaja (2019. február 26.)
- Knausz Imre 2019. A nyílt végű kérdés. *Taní-tani Online*. 2019. február 2. http://www.tani-tani.info/a_nyilt_vegu_kerdes (2019. március 4.)
- Molnár Cecília Sarolta 2019. Merjünk elhallgatni! *Taní-tani Online*. 2019. február 3. http://www.tani-tani.info/merjunk_elhallgatni (2019. február 26.)

Trencsényi László 2019. Egy elmaradt találkozás? *Taní-tani Online*. 2019. február 27. http://www.tani-tani.info/egy_elmaradt_talalkozas (2019. március 4.)

Molnár, Cecília Sarolta: The culture of meeting. Report on the 12th Taní-tani Conference in Miskolc

Az írás szerzőjéről

Molnár Cecília Sarolta

tudományos munkatárs
MTA Nyelvtudományi Intézet, Budapest

molnar.cecilia[kukac]nytud.mta.hu